

Οδοιπορικό Γρηγόρη Αυξεντίου

1 Απριλίου 1955 – 3 Μαρτίου 1957

Ο Γρηγόρης Αυξεντίου γεννήθηκε στη Λύση στις 22 Φεβρουαρίου 1928. Σπούδασε στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών της Ελλάδας και υπηρέτησε στον Ελληνικό Στρατό. Μυήθηκε στον Αγώνα της ΕΟΚΑ από τον ίδιο τον Αρχηγό Διγενή στις 20 Ιανουαρίου 1955, δίνοντας ως Έλληνα Αξιωματικός την υπόσχεσή του. Στις 26 Ιανουαρίου ορίστηκε τομεάρχης Αμμοχώστου με το όνομα Ζήδρος. Τους πρώτους που όρκισε ήταν οι Αντώνης Παπαδόπουλος, Σωτήρης Έλληνας, Παύλος Παυλιάκης, Κυριάκος Μάτσας.

Την 1η Απριλίου 1955 ηγήθηκε των επιθέσεων εναντίον των Άγγλων στον τομέα του. Στην επίθεση που έγινε στη Δεκέλεια έχασε την ταυτότητά του.

Η αστυνομία την βρήκε και τον καταζήτησε.

Επικηρύχθηκε με το ποσό των £250 και αργότερα με το ποσό των £5.000.

Διέφυγε από τη βάση της Δεκέλειας και έφτασε στη Λύση στο σπίτι της αδελφής του, όπου συνάντησε τον πατέρα του Πιερή, από τον οποίο ζήτησε να τον προμηθεύσει με ένα όπλο.

Στη Λύση έμεινε ως τις 4 Απριλίου. Μέσα από τους αγρούς έφτασε στο ξωκλήσι του Αγίου Μάμα, μεταξύ Κοντέας και Περγάμου. Ξημερώματα της 5ης Απριλίου ο Χρίστος Μασωνίδης τον μετέφερε μέσω Λευκονοίκου-Ακανθούς-Κερύνειας, στον Καραβά. Διέμεινε στην αρχή στο Μοναστήρι της Αχειροποιήτου. Αργότερα σε ακατοίκητο σπίτι στο περβόλι του Χαρμαντά για μια βδομάδα, και στις 18 Απριλίου στο σπίτι του Κυριάκου Κίρκου, όπου κατασκεύασε κρησφύγετο.

Τον Ιούνιο κατέφυγε σε μια φυσική σπηλιά στην περιοχή «Κακοτρής» στην περιοχή του Καραβά.

Στις 10 Ιουνίου 1955 παντρεύτηκε την αγαπημένη του Βασιλίου με ιερέα τον Παπασταύρο Παπαγαθαγγέλου.

Τον Ιούλιο συναντήθηκε με τον Στυλιανό Λένα και τον Κώστα Ιωάννου και αποτέλεσαν την πρώτη ορεινή αντάρτικη ομάδα στο Μαύρο Όρος.

Οργάνωσε ομάδες κρούσεως και πραγματοποίησε δύο επιχειρήσεις, μια στην Αγύρτα με μεγάλη επιτυχία και μια στον Αστυνομικό Σταθμό Λαπήθου ανεπιτυχώς.

Τον Ιούλιο μετακινήθηκε στην Καλογραία ψηλά στο βουνό, στην κορυφή «Σκαλί». Τώρα η ομάδα αποτελείται από τους Γρηγόρη Αυξεντίου, Στυλιανό Λένα, Θάσο Σοφοκλήους, Κώστα Ιωάννου και Χαράλαμπο Καμπούρη.

Στην ομάδα ανήκε και ο Φώτης Παπαφώτης ο οποίος πηγαινοερχόταν κατά διαστήματα. Οργάνωσε την περιοχή.

ΑΜΟΙΒΗ REWARD

£ 5,000

Ποσό £ 5.000 πέντε χιλιάδων λιρών θα καταβληθεί εις μετρητά ως αμοιβή εις οιονδήποτε πρόσωπον το οποίον ήθελε παράσχει πληροφορίας δυναμένης να οδηγήσουν εις την ανακάλυψιν και σύλληψιν ζωντανού ή νεκρού του έπικηρυγμένου τρομοκράτου και ύπαρχγου της Ε.Ο.Κ.Α. πρώην αξιωματικού του Έλληνικού Στρατού

ΓΡΗΓΟΡΗ ΠΙΕΡΗ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ

Δύο γεγονότα σημάδευσαν την ομάδα την περίοδο αυτή:

- (1) η σύλληψη του Μιχαήλη Καραολή, που ερχόταν να καταταγεί στην ομάδα του Αυξεντίου, και
- (2) ο ερχομός του προδότη Χατζημισή, πράκτορα των Άγγλων.

Από το Σκαλί μετακινήθηκε στο Μαύρο Όρος, στη Μαθλίνα, όπου κατασκεύασε χειμερινό κρησφύγετο.

Στις 4 Οκτωβρίου πραγματοποίησε καταδρομική επιχείρηση μέσα στην καρδιά της κωμόπολης Λευκονοίκου, στη διάρκεια της ημέρας στον Αστυνομικό Σταθμό Λευκονοίκου, από όπου αποκόμισε εννέα στρατιωτικά όπλα, δύο Γκρήνερ, σφαίρες, ασύρματο και κράνη.

Ο Αυξεντίου υποψιαζόταν τον Χατζημιτσή. Του ανάθεσε να σκοτώσει κάποιον προδότη, όμως εκείνος διέφυγε της ομάδας και πρόδωσε στους Άγγλους μυστικά της Οργάνωσης.

Στις 21 Οκτωβρίου ο Αυξεντίου παρέδωσε τον τομέα Πενταδακτύλου στον Θάσο Σοφοκλέους και μετακινήθηκε στο Τρόοδος ως τομεάρχης Πιτσιλιδιάς. Τον μετέφεραν ο Κυριάκος Μάτσης και η Νίτσα Χατζηγεωργίου μέχρι την Κακοπετριά. Τον παρέλαβε ο Γρηγόρης Γρηγοράς, τομεάρχης Σοθείας (Νταβέλης).

Με οδηγούς τον Χρίστο Τσιάρτα, Χαράλαμπο Κυριακίδη και Κυριάκο Αλεξάνδρου έφτασε στα Ιημέρια των Σπηλιών στις 29 Νοεμβρίου 1955.

Στις 5 Δεκεμβρίου ανατίναξε τον ηλεκτρικό μετασχηματιστή στον Καρβουνά από όπου παρέλαβαν δύο κυνηγετικά όπλα. Τον συνόδευαν οι Χρίστος Τσιάρτας, Κυριάκος Κόκκινος, Γεώργιος Μιχαήλ, Γεώργιος Λοιζίδης – Απόστρατος μετέπειτα συνεργάτης των Άγγλων.

Έδρασε με τα ψευδώνυμα **Ζήδρος, Ρήγας, Αίας, Άρης, Ζώτος.**

Με συνοδεία τον Χρίστο Περμετή φτάνει στα Σπήλια.

Στις 11 Δεκεμβρίου του '55 πρωταγωνίστησε στην ιστορική μάχη των Σπηλιών όπου μετά την πρώτη σύγκρουση που είχαν οι άνδρες του Χαράλαμπος Μπαταριάς και Κυριάκος Κόκκινος με τα αγγλικά στρατεύματα και αφού αντιλήφθηκε τη μεγάλη υπεροχή των Άγγλων, τους διέταξε να κατευθυνθούν προς τον Αρχηγό Διγενή και την όλη ομάδα που ανέμεναν στον τόπο διαφυγής και να εγκαταλείψουν την περιοχή, όπως και έγινε. Ο ίδιος ανέλαβε να παραπληρήσει μόνος του τους Άγγλους για να δώσει στον Αρχηγό και όλη την ομάδα χρόνο να διαφύγουν προς την Κακοπετριά. **Στη συνέχεια βρέθηκε στη μέση δύο ομάδων Άγγλων στρατιωτών και εκμεταλλευόμενος την κάλυψη από την ομίχλη έριξε ριπές και προς τις δύο πλευρές, και κατρακύλησε στην πηλαγιά. Εκείνοι πυροβολούσαν στα τυφλά μεταξύ τους και γέμισαν οι πηλαγιές νεκρούς και τραυματίες.**

Εκείνος έφτασε στη «Στρουθιά» και από εκεί πήγε στην Αγία Ειρήνη. Έπειτα στα Καννάβια, όπου κοιμήθηκε τρεις νύκτες στην εκκλησία και ήρθε σε επαφή με τον ιερέα Παπαλέξανδρο ο οποίος τον βοήθησε. Την Τετάρτη το βράδυ, 14 Δεκεμβρίου, με οδηγό τον Χρίστο Περμετή, έφθασε έξω από το Σαράντι. Μετά συνέχισε μόνος και κατέληξε στα Λαγουδερά, πρώτα στου Μιχαήλ Συμεωνίδη και στη συνέχεια στου Μιχαήλ Ελευθερίου. Εκεί έφτασαν κάποιοι από την ομάδα των Σπηλιών και προστέθηκαν και οι Αυγουστής Ευσταθίου και Ιωάννης Παύλου (Πιπίνος). Ανασυγκροτήθηκε η ομάδα και μετακινήθηκε σε μια καλύβα στην τοποθεσία «Πεταούλια» όπου πέρασαν τη νύκτα των Χριστουγέννων.

Ο αντάρτης Ανδρέας Αντωνιάδης (Κεραυνός) από το Βουνί, έγινε αυτόβουλος πράκτορας των Άγγλων και απεκάλυψε όρους και ονόματα στους Άγγλους. Ο Γρηγόρης αφήνει γένια και παίρνει το ψευδώνυμο Άρης. Άλλαξε και τα ονόματα των συντρόφων του. Τον Χαράλαμπο Χριστοδούλου τον ονόμασε Μπαταριά.

Η ομάδα ανανεώθηκε με άλλους αντάρτες, τους Γεώργιο Μάτση, Αντωνάκη Αντωνά και Πέτρο Στυλιανού. Πρωτοχρονιά έκαναν στο Παλαιχώρι. Οι μισοί της ομάδας έμειναν στο σπίτι του Ανδρέα και Μαρίτσας Καραοδή. Ο Αυξεντίου με άλλους συντρόφους έμεινε στο σπίτι του Χριστόφορου Μιχαήλ Φορή. Στο σπίτι του Ανδρέα Καραοδή κατασκεύασαν το κρησφύγετο του «φούρνου».

Στις 21 Ιανουαρίου κινήθηκαν σε μικρές ομάδες στα χωριά της περιοχής για να συλλέξουν κυνηγετικά όπλα. Ημέρα επιβολής των όπλων ορίστηκε η 22 Ιανουαρίου.

Από πληροφορίες που είχαν, οι Άγγλοι έστησαν καρτέρι και έκαναν έρευνες. Έτσι, μερικές ομάδες δεν μπόρεσαν να δράσουν. Η ομάδα του Παλαιχωρίου κτυπήθηκε, με αποτέλεσμα τον τραυματισμό του Κυριάκου Κόκκινου και τη διαφυγή του Γεώργιου Μάτση. Η ομάδα Αγρού και Αγίου Ιωάννη με τους Μπαταριά και Αυγουστή κατόρθωσαν να περισυλλέξουν τα όπλα.

Από εκεί μετακινήθηκε στην Παπούτσα και άρχισε να κατασκευάζει δύο πολύ μαστορεμένα κρησφύγετα στις Αετοφωλιές. Ανασυγκρότησε την ομάδα που είχε σκορπιστεί και έφερε τα όπλα, που η ομάδα είχε κρύψει στο Φοινί, με το ηγεφωρείο του Γεώργιου Σπύρου.

Ο τομέας του ήταν τεράστιος. Περιλάμβανε τα χωριά:

Παλαιχώρι, Αγρό, Αγρίδια, Δύμες, Ποταμίτισσα, Πελέντρι, Άγιος Μάμας, Τριμίκληνη, Κάτω Αμίαντος, Πάνω Αμίαντος, Όμοδος, Κοιλάνη, Κυπερούντα, Χανδριά, Σπήλια, Καννάβια, Σαράντι, Αθηθινού, Λειβάδια, Λαγουδερά, Ποθύστιπος, Άθωνα, Πλατανιστάσα, Φτερικουδί, Ασκάς, Άγιος Κωνσταντίνος, Άγιος Παύλος, Ζωοπηγή, Καλό Χωριό, Λουβαράς, Αρακαπάς, Εφταγώνια, Μονή Μαχαιρά, Φαρμακάς, Λαζανιά, Φικάρδου, Καπέδες, Αναθιώντας, Άγιος Επιφάνιος, Λεύκαρα, Κλήρου, Καλό Χωριό, Δευτερά, Λυθροδόνας, Πέρα Πεδί, Μαντριά, Άρσος, Ποταμιού, Πλάτρες, Φοινί.

Ο τομέας αυτός ήταν «η καρδιά της ΕΟΚΑ». Ο Γρηγόρης Αυξεντίου κινούνταν διαρκώς σε ολόκληρη την περιοχή. Προσπάθειά του ήταν η συγκέντρωση οπλισμού.

Τέλη Ιανουαρίου του 1956 δραπέτευσε από τα κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς ο Ποθύκαρπος Γιωρκάτζης και συνενώθηκε με την ομάδα του Αυξεντίου στην Παπούτσα. Τώρα ο Αυξεντίου κατασκευάζει κρησφύγετα σε σπίτια μαζί με τον Μιχαήλ Ασιώτη.

Τον Φεβρουάριο του 1956 συνοδευμένος από τον Γεώργιο Μάτση πηγαίνει στη Μονή Μαχαιρά και γνωρίζεται με τον Ηγούμενο Ειρηνναίο.

Στις 15 Μαρτίου 1956 οι αγωνιστές επιβίβαστηκαν στο ηγεφωρείο του Κυριάκου Τρύφωνος που τους μετέφερε στην Κυπερούντα και από εκεί έφτασαν με τα πόδια στα Χανδριά.

Εκεί συνάντησαν τον Ποθύκαρπο Γιωρκάτζη και τον Ανδρέα Τσιάρτα.

Στις 16 Μαρτίου 1956 στο δρόμο Χανδριών - Αγρού, παρά τα Αγγίδια, ύστερα από διαταγή του Διγενή έγινε η ενέδρα στα Χανδριά εναντίον δύο Land Rover και ενός πολιτικού αυτοκινήτου, με θύματα Άγγλους νεκρούς και τραυματίες.

Το όπλο του Χρίστου Τσιάρτα (Γιαγκούλα) έπαθε εμπλοκή. Όταν η ομάδα αποχωρούσε, ο Χρίστος Τσιάρτας πηλώθηκε θανάσιμα χωρίς να το αντιληφθεί η ομάδα. Όταν συναντήθηκαν στην Ποταμίτισσα και είδαν πως έλειπε ο Χρίστος, ζούσαν με την ψευδαίσθηση πως ίσως πήγε στο χωριό του. Την ημέρα του Σαββάτου η ομάδα έμεινε στο σπίτι του Παναγιώτη Βασιλείου στον Άγιο Ιωάννη Αγρού. Το βράδυ πέρασε από του Παπάκωστη στον Άγιο Θεόδωρο όπου έγινε γνωστό στον Αυξεντίου από τον Παπά το τραγικό συμβάν και αμέσως ο Αυξεντίου διέταξε άμεση αναχώρηση για τα ηημέρια της Παπούτσας.

Η παραμονή τους προδόθηκε και οι Άγγλοι πήλσιάζουν το ηημέρι της Παπούτσας. Ο Αυξεντίου κατευθύνεται στην περιοχή Αετοφωλιά, μετακινείται στον Μαχειρά, με ενδιάμεσο σταθμό το παλιό Αηλίκι, Φαρμακά. Στις 26 Μαρτίου 1956 μετακινήθηκε στα Κιόνια για δύο μήνες. Τους βοηθά ο δασοφύλακας Χριστόδουλος. Τροφοδότης ο Βοσκός του Μοναστηριού Πέτρος Φιλίππου. Η ομάδα αριθμούσε τώρα δεκαεννέα αντάρτες. Ο Ηγούμενος Ειρηναίος ήταν στενός συμπαραστάτης. Ο «Άρης» μέσα στο μοναστήρι και στις επισκέψεις του στα γύρω χωριά φορούσε ράσο και έφερε το όνομα πατήρ Χρύσανθος. Στη διάρκεια της παραμονής στα Κιόνια ήρθε στην ομάδα ο Στυλιανός Λένας.

Στις 29 Απριλίου 1956 υποβλήθηκε σε εγχείρηση σκωληκοειδίτιδας στη Λεμεσό στην κλινική του ιατρού Νίκου Αναστασιάδη.

Στις 21 Μαΐου με οδηγίες του Αυξεντίου –που συνέχιζε να μένει στο Μοναστήρι για ανάρρωση– η ομάδα χωρίστηκε στα δύο και η μια ομάδα με τους Στυλιανό Λένα και τον Νίκο Σπανό πήγαν προς τα Λεύκαρα για ενέδρα και η άλλη ομάδα με τον Γεώργιο Μάτση κινήθηκε προς το Παλαιχώρι και πάλι για ενέδρα. Στο μεταξύ όμως έλαβαν μήνυμα από τον Αυξεντίου να ακυρώσουν κάθε δραστηριότητα, να συναντηθούν και οι δύο ομάδες στο Φτερικούδι και να κατευθυνθούν προς τα Λαγουδερά και να αναμένουν οδηγίες, γιατί υπήρξε πληροφορία για την παρουσία τους στον Μαχειρά.

Ο ίδιος, αν και ήταν πρόσφατα εγχειρισμένος μετακινήθηκε μαζί τους στο Βουνό Κατανάπτης, πάνω από τα Λαγουδερά. Με συνοδό τον Λάμπρο Καυκαλήδη που γνώριζε τις περιοχές και τα μονοπάτια, ο Αυξεντίου και ο Παπαδόπουλος επισκέφθηκαν πολλά χωριά της περιοχής.

Στα μέσα Ιουνίου 1956 εγκατέλειψε τον Μαχειρά και κατευθύνθηκε προς Παλαιχώρι, Άγιο Θεόδωρο, Καλή Χωριό, Ζωοπηγή όπου έμεινε στο σπίτι του Μηνά Μηνά.

Ο Διγενής για καλύτερη προστασία των Ανταρτών χώρισε τον τομέα Πιτσιλιδιάς σε τρεις υποτομείς.

Ανέθεσε τον πρώτο στο Γεώργιο Μάτση, τον δεύτερο στον Στυλιανό Λένα και τον τρίτο στον Νίκο Σπανό.

Τις περιοχές Παλαιχωρίου – Αγρού – Ζωοπηγής και Παλαιχωρίου – Μαχειρά καθόρισε για διακίνηση του Γρηγόρη Αυξεντίου, ο οποίος ανέλαβε και τον συντονισμό των υποτομεαρχών του.

Τον Σεπτέμβριο του 1956 από το Παλαιχώρι σχεδίασε Γενική Εξόρμηση για τους υποτομείς. Στις 12 Σεπτεμβρίου ενώ βρισκόταν στα Λαγουδερά έφτασε εκεί ο φίλος του Αντώνης Παπαδόπουλος ο οποίος δραπετεύσε από τα Κρατητήρια Πύλλας στις 8 Σεπτεμβρίου 1956. Την επόμενη μέρα πήγε μαζί με τον Αντώνη Παπαδόπουλο στον Αγρό στου Παπά Χριστόδουλου όπου υπήρχε κρησφύγετο.

Τον Νοέμβριο του 1956 ο Αυξεντίου και οι ομάδες του έκαναν πολλές επιθέσεις σε αυτοκινητοπομπές, αστυνομικούς σταθμούς και υποστατικά. Οι Άγγλοι τον ονόμασαν «Μαύρο Νοέμβρη».

Από το Παλαιχώρι μετακινήθηκε στον Αγρό. Εκεί συναντήθηκε με τον Κυριάκο Μάτση.

Από τον Αγρό προχώρησε στον Αμίαντο και τη Ζωοπηγή.

Στις 30 προς 31 Δεκεμβρίου 1956 συγκρούστηκε με πράκτορες των Άγγλων και Τούρκους επικουρικούς, όπου πληγώθηκε θανάσιμα ο Μιχαήλ Γιωργάλλης. Ο Αυξεντίου επέστρεψε πληγωμένος μετά από έξι ώρες πεζοπορία μαζί με τον Μηνά, στο κρησφύγετο της Παπούτσας.

Μετακινήθηκε στον Μαχαιρά, από όπου έστειλε μήνυμα στον Ανδρέα Καραοηή να χαλάσει το κρησφύγετο του «φούρνου», που βρισκόταν στο σπίτι του, γιατί αυτό προδώθηκε.

Στον Μαχαιρά κατασκευάζουν ένα κρησφύγετο 1.000 μέτρα από το Μοναστήρι.

Οι έρευνες των Άγγλων έγιναν πιεστικές, πολυήμερες. Πρόδωσαν ο Πιπίνος και ο Απόστρατος, τον αγωγιάτη Πέτρο Φιλίππου.

Στο μοναστήρι του Μαχαιρά ο Γρηγόρης Αυξεντίου παρέμενε με τους αντάρτες συναγωνιστές του Αντώνη Παπαδόπουλο, Φειδία Συμεωνίδη, Αυγουστή Ευσταθίου, Ανδρέα Στυλιανού και Μηνά Μηνά, που μετακινήθηκε μερικές μέρες πριν από την μάχη.

Όταν ο κηιοός έγινε ασφυκτικός κατέβηκαν όλοι στο κρησφύγετο στην πηλαγιά.

Όταν οι Άγγλοι ανακάλυψαν το κρησφύγετο και τον καλούσαν να παραδοθεί, προέτρεψε τους συντρόφους του να παραδοθούν.

Εκείνος είπε ότι έπρεπε να πολεμήσει και να πεθάνει.

Οι συναγωνιστές βγήκαν έξω, αλλιά ο Αυγουστής Ευσταθίου ξαναμπήκε στο κρησφύγετο ύστερα από διαταγή Άγγλου στρατιώτη για να δει εάν ο Αυξεντίου πέθανε μετά από ρίψη χειροβομβίδας, και έμεινε πολεμώντας μαζί με τον Αυξεντίου ως τη στιγμή που οι Άγγλοι έριξαν βενζίνη στο κρησφύγετο.

Ο Σταυραετός του Μαχαιρά πολέμησε σαν λέοντας για 8 ώρες με χιλιάδες στρατιώτες.

Στις 3 Μαρτίου 1957 έγινε ολοκαύτωμα στο κρησφύγετό του στο Μαχαιρά.

Οι Άγγλοι δεν νίκησαν τον Γρηγόρη Αυξεντίου.

Άνανδρα τον έκαψαν με βενζίνη.

Όμως ο Γρηγόρης Αυξεντίου ζει για πάντα.

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ
ΑΓΩΝΑ ΕΟΚΑ 1955-1959**

ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 22305001/2/3

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΜΑΧΑΙΡΑ: 22359334

Γ.Τ.Π. 82/2018 – 5.000

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Εκτύπωση: Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας